

Taula

- 11 Pròleg
- 17 sempre portaves la pluja

- 19 EL PRIMER TACTE SÓN LES PARAULES
- 21 la paraula primera
- 23 i si no fou atzar?
- 25 inevitable
- 27 privilegi
- 29 no ser-hi
- 31 la llum de les paraules
- 33 res
- 35 no podria

- 37 LA VIDA A LES ANDANES
- 39 la ferma estructura dels gestos
- 41 voluntat de viure
- 43 tot ho pense
- 45 aquella trobada
- 47 qui t'ha fet?
- 49 llàgrimes
- 51 onirismes

- 53 ELS ESCAMOTS DE LA NOSTÀLGIA
- 55 la dolça fruita de l'alegria

- 57 obrer
59 totes les promeses
61 geometries
63 escamot
65 destí
67 el dia més llarg
69 vulnerabilitats
71 arribada
- 73 AÇÒ QUE TENIM I NO TÉ NOM
75 açò que tenim i no té nom
77 malgrat tot
79 cloe
81 no
83 tot és normal
85 demà mateix
87 els braços de l'adolescència
89 màgia
91 sacralitze la vida
93 detall
95 properament nostres

Pròleg

A *L'endemà de totes les fosques*, l'autor reviu, en el record, una experiència amorosa que l'ha sotragat profundament —amb el contrapunt final de l'esperança. És natural que un *tu*, explícit o no, sigui omnipresent en els trenta-cinc poemes en prosa que constitueixen l'obra. En canvi, és rara la primera persona del plural: un *nosaltres* que remarcaria la possibilitat de la unió.

Intentant dibuixar la realitat d'un *jo* que el desborda, Josep Manel Vidal recorre al joc audaç de la metàfora: “Soc la balisa atenta que assenyala el lloc exacte del naufragi.” I ens parla del “tall esmolat de la ruptura i de cartes embolcallades de vidre (...) abans d'una desfeta.”

És inquietant i significatiu el poema en forma d'interrogant “I si no fou l'atzar?” Implica la superació d'un determinisme de difícil anàlisi: “Jo pensava que era tot atzar i coincidència.”

En la vida sovint hi ha sorpreses, i res no és escrit a la bestreta. No estem sotmesos a la voluntat de cap déu. És ben explícita la citació de Raül Vidal i Huerta: “Com el vent / que de colp muda, / inesperada la vida.” Més endavant, apareix l'enyor: “no pots evitar ser en la constant nostàlgia d'allò que abans desconeixes.”

I és ara, dins la nostàlgia, quan es referma un *tu* enganyador, un miratge gramatical i existencial. En realitat, s'adreça a ell

mateix, “l’èsser inútil que ets (...)” amb “el teu barret de magrere la porta”. Però, quan parla de “la meva esperança”, oblida el joc i torna a la pura acceptació del present, dins la solitud, abans que arribi “la llum de les paraules”.

La segona secció de l’obra té un títol que suggereix una llarga espera, “La vida a les andanes”. En canvi, el passat “serà sempre un instant en tocar-nos la mirada, (...) un no-res en girar la cantonada”. Comptat i debatut, fem “un resum precipitat de circumstàncies esgotades”. Aquesta manera de veure el passat és pròpia d’una persona jove, acarada al futur i sempre disposada a vèncer la màgia malaltissa de l’enyor. Josep Manel Vidal té una aguda consciència del pas del temps i uneix estretament l’ahir amb una experiència amorosa no gaire satisfactòria: “l’endemà de totes les fosques.”

El futur, al contrari, és obert a una experiència nova, d’una puresa desconeguda: la gràcia secreta de l’obertura a l’altre. Al meu entendre, és molt significatiu que els poemes siguin adreçats a Cloe: la noia que, en el món de l’antiguitat grega —en la novel·leta de Longus—, té la delicada missió d’ensinistrar Dafnis: el noi jove, ingenu, encara verge en els combats de l’amor. Jo crec que, d’una manera o altra, l’autor s’identifica amb Dafnis, en un intent de recuperar la *innocència* perduda. No és estrany, doncs, que, al llarg de tota l’obra, hi hagi una exquisida contenció verbal, evitant sempre les imatges eròtiques massa explícites.

D’altra banda, en algun aspecte, Cloe em recorda la protagonista, amb el mateix nom, de *L’escuma dels dies* —la famosa

novel·la de Boris Vian—, que, tot i viure en un paradís oníric, amb molts elements màgics, coneix un dolor amagat: la flor que creix en el seu pit —el tumor que l’ha de dur a la mort. Si, en aquesta novel·la, els objectes tenen un simbolisme estrany, a *L’endemà de totes les fosques* els records són coses fortament arrelades: “Es resisteixen. No assumeixen rendició ni armistici.” A la nova casa no hi haurà “fulles esmolades penetrant la carn de les paraules en follia”: una frase que sembla dita pel mateix Boris Vian (escriptor de vida curta, mort als 39 anys, poeta i cantautor, crític i trompetista de jazz). Fixem-nos també en el poema “Màgia”, de la darrera secció. Diu a Cloe uns mots significatius: “Neixen objectes cada hora quan tu fas ús del poder del tacte.” I un altre exemple, al poema “Onirismes”: “Soc aquell fragment de tu on xiula el vent, on fa claror la part més ombrívola del dia.”

El poeta afirma, amb una simplicitat admirable: “Soc el teu obrer de l’enyorança.” En el poema “Obrer”, no gaire llarg, revela la seva capacitat de síntesi, el valor d’una concisió que defuig les paraules òbvies, quan entra en el món inesperat de les imatges: “Jugo amb els objectes, herència dels teus gestos. Entro a les habitacions de la memòria...”

Josep Manel Vidal té una clara consciència de l’ambigüitat pròpia de la poesia. Llançada la pedra de la paraula, el poema és, més aviat, un joc de cercles concèntrics —o la precisa espiral d’un caragol. Al llarg de tota l’obra, l’autor no oblida mai que les paraules han de tenir, en certa manera, un sentit nou, una

ambivalència que superi la pura denotació d'un mot, tal com figura en el diccionari.

I, sens dubte, coneix recursos literaris que li permeten escapar del llenguatge racional i del cansament de la lògica. Ja als inicis del meu pròleg, assenyalava la presència de la metàfora —que eleva el nivell estètic del llibre. És freqüent i reeixida, al marge de qualsevol extravagància: Josep Manel Vidal sap que la retòrica buida no té res a veure amb la gràcia alada de la poesia. Exemples de metàfora: “Sempre portaves la pluja”, “llarg passeig pel carrer de les paraules”, “amb la teva ampla llaçada de somriures”, “compartiu el paraigües del poema”, “estenen un cobertor de records”.

També podríem esmentar molts exemples de símil: “Tu agafada als meus ulls com els xiquets a les baranes de les desfilades”, “m’ensenya el teu rostre com un velam que s'alça immens”, “una vida eixuta i trencadissa com una làmina de cendra després de la fugida de la fusta”, “em fas entrar en el cor de les nits com la flaire dels gesmils als patis de la infantesa”. Són comparacions vives i expressives.

D'altra banda, en aquests breus poemes en prosa, l'autor defuig sempre l'anècdota. Sap prou bé que la poesia no s'assembla gens a la narrativa: el relat va sempre cap a la fi —en línia més o menys recta— i la poesia implica un moviment circular —un joc d'imatges que fa possible el retorn. Per això no hi té cabuda l'anècdota. I Josep Manel Vidal n'és plenament conscient.

Un element rellevant en el quefer poètic és la sorpresa —que molt sovint va lligada a la imatge estranya, insòlita. Un bon exemple el trobem en el poema “La dolça fruita de l’alegria”: “Sona el telèfon i escolte la teva veu, (...) se’m descusen les vores del riure (...) i es belluguen les cortines que no em deixaven veure els records (...) i note les cançons de la meva adolescència de nou en la punta de la llengua i deixen de fer soroll els talons de la pluja caminant els carrers en retirada...” És significatiu que, just amb aquest poema, comença la tercera secció (“Els escamots de la nostàlgia”), encapçalada amb dos versos de Feliu Formosa: “Faràs dos trucs i t’obriré la porta / i no em sabré avenir que siguis tu.” La sorpresa en estat pur!

És evident també que el poeta dona molta importància a la música. En la successió de les paraules hi ha sempre una *voluntat d’eufonia*, un sentit del ritme que no defalleix mai —unitats sintàctiques que obliguen a encavalcaments i a canvis d’entonació, jocs fònics diversos: al·literacions, anàfores... Una musicalitat que sedueix el lector, juntament amb el vol de les imatges.

En resum: a *L’endemà de totes les fosques*, Josep Manel Vidal mostra la seva maduresa com a poeta —velat, suggeridor, intens. En aquesta obra ha assolit un alt nivell literari. Al meu entendre, és una promesa clara —que ja comença a ser realitat—, en el camp de les lletres catalanes.

Jordi PÀMIAS
Octubre de 2018

sempre portaves la pluja

“Sota la pell vaig jo pensar i sentir
que la tendror era un fenomen fondo.”

BLAI BONET

Sempre portaves la pluja. I la sal cristal·litzada a les parpelles. I les galtes mascarades de pena. I el vidre de la mirada entelada de boires. I els genolls pelats certificant la fallida de les corredisses, fugint per carrers de bassals de memòria tèrbola. I els cabells perlats de cendra, de tant pensar-te en aquells indrets arrasats per la desfeta. I l'esquena dels afectes mullada d'absències. I un tremolor de dubtes al fons de les coses que deies.

Portaves la pluja. I vas seure sota la marquesina del poeta que va arrecerar, de sobte, la teua estada de renúncies. I et regalà un llarg passeig pel carrer de les paraules. I un niu de riures. I cotó fluix de sucre al final del tacte. I un cordill vermell, per lligar les abraçades. I una capseta de fusta, salvada d'un naufragi, on guardaves el nom de l'esperança. I un bitllet que fa aturades en els plaers de la memòria.

“Esclavitzaré el sol per tu”, digué ell, al final de l'aturada. I des de llavors saps que, cada vegada que torna aquell oratge que vivies, compartiu el paraigües del poema.

la paraula primera

“Existim en el miracle.”

TXEMA MARTÍNEZ

Les nits que amaguen la lluna estenen un cobertor de records.
I jo furgava en la fosca amb el pal de la memòria en una solitud
de novembre. Regirava les seues aigües obagues i el fons dels
seus silencis.

Quan no em queda res a casa pense els dies que m’habitaven.
Escrivia sobre l’oratge d’oficina de huit a tres de la vesprada.
I d’aquella besada estranya cercant niu sota la taula. I dels llavis
que defugien la correcta disposició de la besada.

Llavors vas dir que jo anunciava la tendresa.

Les nits que amaguen la lluna em migren els desitjos en follia.
I passe notes manuscrites per sota dels vidres que colpeja la
tempesta. De vegades plou a l’oficina i s’hi mullen les hores
del dia. Ja no giraràs més l’esquena a l’home que caminava
aquell poema.

Sempre se’m queda tendra la mirada al forn dels teus afectes.

Aquesta obra ha estat guardonada amb el XXè Premi de Poesia Maria Mercè Marçal, 2018, organitzat pel Consell Comarcal del Pla d'Urgell. Els membres del jurat han estat: Jordi Pàmias, Jaume Pont, Àngels Marzo, Joan Cornudella i Ramon Rubinat.

© Josep Manel Vidal Juan, 2018
© del pròleg: Jordi Pàmias i Grau, 2018
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2018
carrer Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
editorial@pageseditors.cat
www.pageseditors.cat
Primera edició: novembre de 2018
ISBN: 978-84-1303-033-3
DL L 1.221-2018
Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, S L

« imprès a **lleida** »

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.